

8. Черненко Г. А. Прогнозування мовного конфлікту як соціолінгвістичне завдання / Г. А. Черненко // Мовознавство. – 2011. – № 2. – С. 47–56.

9. Черненко Г. А. Сфери застосування лінгвістичної експертизи / Г. А. Черненко // Studio linguistic. – 2012. – Вип. 6 (1). – С. 220–223.

10. Широков В. А. Наукові засади лінгвістичної експертизи політичних та правових документів. Постановка проблеми / В. А. Широков, О. О. Сидоренко // Мовознавство. – 2005. – № 2. – С. 18–31.

Яслик В. І., викладач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін Прикарпатського факультету (м. Івано-Франківськ) Національної академії внутрішніх справ

ЕВІДЕНЦІЙНІ ЗАСОБИ В МОВІ ПРАВА

Однією з комунікативних потреб кожної мови є вираження джерела інформації. У граматиці вказівку на джерело інформації називають евіденцією. В одних мовах евіденція представлена системою морфологічних форм та має статус обов'язкової граматичної категорії [1; 4], в інших мовах для вираження евіденції використовуються лексичні засоби, які на синтаксичному рівні представлені модальними дієсловами, прислівниками, частками [2; 3; 5]. В українській мові семантичний обсяг евіденції – вказівка на джерело інформації, вираження семантики за допомогою лексичних та синтаксичних засобів, можливість додаткових суб'єктивних епістемічних смислів зумовлюють детермінацію евіденції як комунікативно зумовленої функціональної семантики.

Зацікавлення викликає дослідження засобів вираження евіденції у мові права як підсистемі літературної мови. Евіденційні особливості мови права зумовлені суттю права загалом та виявлені в юридичній сфері застосування. Інформативний характер мови права, її визначеність, об'єктивність, логічність визначають набір евіденційних засобів, серед яких основними є вторинні предикативні конструкції із

вказівкою на джерело інформації. За морфологічною природою на основі матеріалу виокремлюємо вторинні предикати з репортативною семантикою, виражені дієсловами, субстантивами, дієприслівниками, дієприкметниками та предикативами, які на синтаксичному рівні представлені системою вставних і відокремлених конструкцій. Наприклад: *Незвані гості показали посвідчення податкової поліції і, як запевняють очевидці, поводитися дуже грубо, «погрожували зламати руки, пальці всім, хто відкриє рот»* (Інтернет-ресурс); *Керуючись статтею 34 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», статтею 37 Закону України «Про автомобільний транспорт», виконавчий комітет Кіровоградської міської ради вирішив [...]* (Інтернет-ресурс); *Із дотриманням підпункту 1 для одягу та інших виробів, що були у використанні та які класифікуються за кодом УКТЗЕД 6309 00 00 00, Україна скасує ввізне мито відповідно до умов, встановлених у Додатку I-B до цієї Угоди* (Угода про асоціацію).

Однією з найчастотніших структур евіденційних засобів, як засвідчує матеріал, є модель «**Згідно з (із, зі) + О. в.**». Іменникові форми зі складеним прийменником *згідно з* надають мовленню офіційності, шаблонності, доказовості. Вони підсилюють правдивість інформації, вказуючи на її достовірність, оскільки зазвичай вводять інформацію з покликанням на авторитетне джерело: *Згідно зі статтею 7 Закону України «Про освіту», мовою освітнього процесу в закладах освіти є державна мова*. Особливість таких вставних компонентів у тому, що вони можуть вводити авторитетну інформацію з покликанням на конкретну особу, а також друковані засоби (закони, теорії, інструкції, вчення тощо), з яких взято інформацію. Зауважмо, що форми «*згідно + ім. Р. в.*», «*згідно + ім. Д. в.*», утворені під впливом російської мови, є порушенням граматичної норми сучасної української літературної мови: *Згідно Закону України «Про публічні закупівлі»* (далі – Закон), *те, що закуповується в системі, називається «предмет закупівлі» - товари, роботи чи послуги, що закуповуються у межах єдиної процедури закупівлі, щодо яких учасникам дозволяється подавати тендерні пропозиції або пропозиції на переговорах (у разі застосування переговорної*

процедури закупівлі) (Інтернет-ресурс). Не менш численними є форми «Відповідно до + ім. Р. в.» та «За + ім. О. в.». Якщо перша форма є синонімічною (не абсолютно) до «Згідно з + О. в.» та має книжний характер, то модель «За + ім. О. в.» властива зазвичай усній формі вияву мови права, пор.: *Аналогічний термін – конфіденційна інформація (відповідно до Закону України «Про інформацію» від 12.10.1992 р.) – це відомості, які перебувають у володінні, користуванні або розпорядженні окремих фізичних чи юридичних осіб і розпорядженні ними умов за їхнім бажанням відповідно до передбачених ними умов* (С. Войтко); *За Законом про іпотеку, виселяти людину не можна – у найскладніших випадках доводиться не виселяти, а переселяти* (Л. Дейнеко).

Позиція вторинних предикативних евіденційних засобів в основному реченні не впливає на евіденційну силу, оскільки пре-, інтер- та постпозиція вставного компонента щодо інформативної частини не є фіксованою. Характер смислових відношень не залежить від позиції евіденційного засобу, він визначений інтенцією мовця: наголосити на змісті інформативної частини (тоді евіденційний засіб зазвичай займає постпозицію) чи наголосити на конкретному авторстві повідомлених слів (препозиція). Однак зауважимо, що, зазвичай, у текстах правничого змісту евіденційний засіб стоїть на початку речення, що зумовлено покликанням на нормативно-правові акти з метою аргументації інформації.

Отже, вибір евіденційних засобів залежить від форми вияву мови права: усної чи писемної, а також зумовлений особливостями функціонування дипломатичного, законодавчого чи адміністративно-канцелярського підстилів офіційно-ділового стилю. Перспективність дослідження полягає у вивченні особливостей функціонування евіденційних засобів мови права у кожному підстилі зокрема.

Список використаних джерел

1. Aikhenvald 2004 – Aikhenvald A. Evidentiality. – Oxford : Oxford University Press, 2004. – 452 p.
2. Chafe, Nichols 1986 – Chafe W., Nichols J. Evidentiality: the linguistic coding of epistemology. Norwood, NJ : Ablex, 1986. – 346 p.

3. Diewald, Smirnova 2010 – Diewald G., Smirnova E. The Linguistic Realization of Evidentiality in European Languages. Berlin: Mouton de Gruyter. – 2010.

4. Jacobson 1984 – Jacobson R. Russian and Slavic Grammar: Studies 1931 – 1981. Berlin – New York – Amsterdam : Mouton Publishers, 1984. – 160 s.

5. Palmer 1986 – Palmer F. R. Mood and Modality. Cambridge: Cambridge University Press. – 1986.

Остапенко А. В., ад'юнкт докторантури та аспірантури Національної академії внутрішніх справ

УКРАЇНСЬКА ЮРИДИЧНА ТЕРМІНОЛОГІЯ ТА ЇЇ ВИКОРИСТАННЯ В ПРАВООХОРОННІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Розвиток правової держави є однією з найважливіших проблем. У зв'язку з цим на сьогодні постає проблема вивчення юридичної термінології, її правильного вживання під час професійної діяльності та умов її раціонального використання. Термінологія права широко використовується не тільки в професійному середовищі, але і в інших сферах мовної комунікації.

Майбутні фахівці оволодівають фаховою термінологією протягом усіх років навчання у вищому навчальному закладі, але важливо, щоб ця робота набула системного і цілеспрямованого характеру з перших років навчання і тривала протягом усієї трудової діяльності.

Розвиток української юридичної термінології тісно пов'язаний з історією національного права, законодавства, української державності й української мови. Українська юридична термінологія своїми коренями сягає глибокої дописемної старовини – доби звичаєвого права. Найдавніші зразки юридичної термінології дохристиянської Русі X ст. містять Правда Руська, Договори руських із греками 907, 911, 944 рр. [1].

Проблемою мови законодавства в різні часи займалися багато вчених, зокрема: А. С. Піголкін, Ю. О. Тихомиров,